БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 287 (8812) ДЕКАБРИИН 8 ПОНЕДЕЛЬНИК 1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Областной ээлжээтэбэшэ XXI партийна конференциин делегадуудта халуун амаршалга хүргэе!

Областной ээлжээтэбэшэ XXI партконференци

...өөдэр областной ээлжээтэбэшэ XXI ...онференци нээгдэжэ, «1959—1965 ...та СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ ...рита тоонууд тухай» КПСС-эй XXI ... дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ ...элэй тезисүүд, мүн областной пар... организациин зорилгонууд гэhэн ...ал зүбшэн хэлсэхэнь. Социалистиче...хэ оронойимнай, тэрэ тоодо мүн манай ...бликын алишье талаараа саашадаа ...лтэдэ, коммунизм байгуулгын замаар ...аа бүри амжалтатайгаар дабшалтада ...асуудал айхабтар ехэ удха шанартай ...

...арта Коммунистическэ партиингаа ...этэбэшэ XXI съезд дээрэ зүбшэн хэл...хэ зэргэтэй, «1959—1965 онуудта ...эй арадай ажахые хүгжөөхэ дааба... тоонууд тухай» нүхэр Н. С. Хруще...хэ элидхэлэй тезисүүдые, тэрэшэлэн ...байдалтай hургуулиин холбоо бари...бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээ... саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-...К-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Сове...тезисүүдые республикымнай олониитэ ...шад бүгэдөөрөө нэгэн дуугаар hайшаа...э түүхэтэ документнүүд политическэ ... үйлэдбэриин шэнэ дэбжэлтые улад ... дунда үргэнөөр үүсхэбэ. Дээдэ ша...шэнэ мүрысөөн — **коммунистическэ ...сөөн** колхоз болон совхозуудта, про...енна предприяти болон барилганууд ...үр хүсэтэйгөөр, аша үрэ ехэтэйгээр ...бэ.

...СС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэл...н коммунистическэ мүрысөөндэ рес...кын олохон коллективүүд бага бэшэ ...тануудые туйлаа, Эхэ орондоо үйлэд... эрхим бэлэгүүдые баряа. Респуб...най промышленна предприятинууд ...ой продукци гаргаха талаар энэ жэ...э 10 hарын гүрэнэй түсэбые бол...онь урид октябриин 25-да дүүргэжэ, ...өө гадуур 84 миллион түхэригтэ ...кци үгөө. Үнгэрэгшэ жэлэй 10 hа...тай сасуулжа үзэбэл, валовой про...ин хэмжээнь 10 процентээр ехэ бо...жалай бүтээсэ нилээд ургаа. Жэлэйн...түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн ...приятинуудай тоо үдэрhөө үдэртэ ...оржо байна. Промышленна предприя...удта, колхоз болон совхозуудай дун...**коммунистическэ коллектив** гэhэн алдар ...ой болохын түлөө 100 гаран брига...д, звенонууд үүсхэл оролдолго дүү...р тэмсэжэ байна.

...рэшэлэн республикымнай хүдөө ажа... хүдэлмэрилэгшэд коммунистическэ ...ай үльгэр жэшээнүүдые харуулна, ...элгдэhэн уялгануудые абана. Тэдэнэр ...ооhо, мяха бэлэдхэхэ тушаа жэлэйн...түсэбые ноябриин 20-до бүрин дүүр...1959 ондо хонидойнгоо тоое 20 про...ээ доошо бэшээр олошоруулха, хонин ...өө 3,2 кг. нооhо хайшалха, hү hаал...эрид ехээр дээшэлүүлхэ, хүдөө ажа...бүхы машинануудые декабриин 20 ...ор заhабарилжа дүүргэхэ гэжэ уял...дые абаа.

...СС-эй ЦК-гэй ноябриин Пле... дүнгүүдые городской болон ...но партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ, эхин парторганизацинуудта, ажалшадай суглаанууд болон олониитын митингнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэлгэдэ хамта 250 мянган хүн хабаадалсаа, 18 мянга гаран хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр өөhэдынгөө hанамжануудые дэлгэрэнгыгээр хэлэhэн, олон тоото дурадхалнуудые оруулhан байна. Партийна, советскэ болон ажахын органуудай, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулха тухай бодото дурадхалнуудай олоор оруулагдаhыень hайшаамаар.

Иимэ дурадхалнуудай оруулагдаhаниинь дэмы бэшэ. Яахадааб гэхэдэ, партийна, советскэ болон ажахын органуудай, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд байhаар. Партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо, мүн арадай гэгээрэлые шэнэдхэн hайжаруулха тушаа тезисүүд соо табигдаhан түүхэтэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада предприяти, колхоз, совхоз болон эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутуунуудые дары түргэн усадхаха, партийна, советскэ болон ажахын органуудай, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулха, ажалшадай политическэ болон үйлэдбэриин дэбжэлтые, эдэбхи үүсхэлые улам саашадань бадаруулха, коммунистическэ мүрысөөнэй далайсые хаа хаанагүй улам бүри үргэдхэхэ шухала.

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй дашарамдуулан, республикын партийна организациин урдахи зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэй областной ээлжээтэбэшэ XXI партконференци ехэ хүндэтэй, ехэ харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхэ болоно. 1959—1965 онуудта республикынгаа промышленность, хүдөө ажахы болон культурые улам түргэнөөр, үргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжонууд тухай конференциин делегадууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээд, бодото хэмжээ-ябуулгануудые хараалха, энэ асуудалаар үргэн дэлгэр тогтоол баталан абаха байна. Шухалын шухала түс асуудалые ашатай үрэтэйгөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ конференциин делегадууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөhэдынгөө hанамжануудые хэлэхэ, дурадхалнуудые олоор оруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Зүгөөр энэ асуудалые зүбшэн хэлсээд, тогтоол баталан гаргабал, хэрэг бүтэхэ гэжэ hанабал, ехэ эндүүтэй ябадал болохо гээшэ. Хараалhан хэмжээ-ябуулгануудаа, баталан абаhан тогтоолоо бэелүүлхын тулада эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри үдэр бүри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй бшуу. Эндэ партийна организаци бүхэнэй урда илангала харюусалгатай зорилго табигдана.

Урдаа байhан хүндэтэй, харюусалгатай зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэхыень областной ээлжээтэбэшэ XXI партконференциин делегадуудта хүсэе!

Оролдоhоной ашаар

...онхи эхэ хонидоо үбэл эртэ ...галуулхын тула Сэлэнгын ай...н «Коммунизм» колхозой хо...д байгша ондо искусственнэ ...үүлгын хүдэлмэри хаhа саг..., эмхитэй hайнаар ябуулаа юм. ...эйнгээ ашаар эдэ үдэрнүүдтэ ...иин комплексно бригадын хо...ной отарануудта үбэлэй эртын ...гадые олоор абажа байнхай.

...йн хагдатай бэлшээреэр, ...ршье элбэг Баруун Хүн... гэжэ газарта байрладаг, ...дүршэл ехэтэй хонишон Буда...киевич Балдановай отарынхид ...абалгадаа эртээнhээ гүйсэд ...эжэ, мүнөө 58 толгой эртын ...гадые абаад, гарза хоролтогүй...түлжүүлнэ. Эндэ хурьгашад ... Дашиева, комсомол залуу Балданова гэгшэд кошарно...ва арга зүбөөр, шадамараар ...лэжэ, бүхы хурьгадаа бүрин ...өөр түлжүүлжэ байна. Түс ...ада үбэлэй hарануудта хамтэ ...хурьгад абтахаар хүлеэгдэнэ.

Мүн артелиин үнинэй хонишон Аюша Самбуевагай даадаг Харуулай-Шэлын отарада hүүлэй үдэрнүүдтэ эртын хурьгад олоороо абтажа захалаа. Отарынхидай хонидоо hайнаар адуулжа, бэлшээжэ, шадал тамир hайнтай байлгаhанайнь ашаар абтаhан хурьгадынь элүүр энхэ, тобир дорюунууд байна. Мүнөө эндэ бүхыдөө 32 хурьган абтанхай. Тэрэшэлэн колхозой түрүү хонишод Чойдон Балданов, Базардулма Цыденова, Сергей Хандуев гэгшэдэй даадаг отарынхид үбэлжэлгэдөө эмхитэйгээр ороод, хонидоо hайнаар адуулжа, харууhалжа тобир тарганууд болгонхой.

Партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула эндэхи хонишод үбэлдөө хонидоо хагданда hайнаар бэлшээжэ, үбhэ тэжээлыень зүбөөр эдеэлүүлжэ, бүхы абтаhан хурьгадаа нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын түлөө тэмсэнэ.

С. Шарапов.

ОБЛАСТНОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной ээлжээтэбэшэ XXI партийна конференци Ленинэй ор...оперо, баледэй театрын байшан соо мүнөөдэр үглөөнэй 9 часта ...эхэ.

Делегадууд КПСС-эй обкомдо (Соведүүдэй хоёрдохи байшангай ...10, 32 комнатонуудта) орожо, ерэhэн тухайгаа тэмдэглүүлхэ зэр...

Хэрэгтэй болоhон асуудалнуудаа иимэ номертой телефонуудаар ...6, 28-24, 24-18) hурахада болохо.

КПСС-эй обком.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

Улан-Удын модоной заводто ажалладаг коммунист Н. Белокрыловэй бригадынхид заводойнгоо бүхы хүдэлмэришэдтэл адли жэлэйнгээ даалгабариие нэгэ hараар урид дүүргээд, коммунистическэ ажалай халаанай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүд харуулагдана.

З. Веснинагай фото.

Түрүү арга хэрэглээд...

Байкало-Кударын аймагай Дубининска загаhанай заводой загаhашад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, партиин XXI съездын хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Заводойхид ажалайнгаа бүтээсые 145 процент дээшэлүүлжэ, шанар hайнтай консервэ гаргадаг болоо.

Петр Березовский, Цырен Федоров, Степан Димов, Сахил Соноев гэгшэдэй даадаг бригаданууд жэлэйнгээ даалгабариие 1,5—2 дахин дүүргэжэ, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Заводой загаhашад удаан саг соо табидаг губшуур энэ жэлдэ ехээр хэрэглэжэ, миин губшуурта орходоо нилээд ехэ загаhа бариhан байна. Ажалдаа иимэ түрүү арга хэрэглэhэн бригаданууд загаhа бариха жэлэйнгээ даалгабариие нилээд урид дүүргээ. Жэшээнь, П. С. Березовскиин даадаг бригадынхид жэл соо 280 центнер омуль барихын орондо 570 центнер омуль болзорhоонь урид баряа.

Удаан саг соо табидаг губшуурые Байгал дээрэ хэрэглэхэдэ мүнгэ зөөри багаар гаргашалагдана, үсөөн хүдэлмэришэд хэрэглэгдэнэ.

СССР-эй арадай ажахые ерээдүйн долоон жэлдэ хүгжөөхэ даабарита тоонуудые заводой загаhашад эдэбхитэйгээр шудалха зуураа, партиин XXI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаад, улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

С. Коновалов.

Жэлэйнгээ түсэбые нэгэ hара урид дүүргэбэ

Улан-Удын модоной заводой коллектив жэлэйнгээ түсэбые нэгэ hараар урид дүүргэжэ, олон мянган кубометр хюрөөдэмэл модо гүрэндөө үгөө. Иимэ амжалта туйлахын тула заводойхид эмхидхэлэй-техническэ хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлhэн, партиин XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна.

Заводой бүхэли жэл соо нэгэ жэгдээр ажаллахын тула машина, механизмуудые, түхеэрэлгэнүүдые шанар hайнтайгаар, капитальнаар заhабарилха, урдажа ерэhэн модые уhанhаа саг соонь гаргаха шухала байна. Заводой коллектив энэ зорилгоёо 1958 ондо hайнаар дүүргэжэ шадаа.

Заводто хюрөөдэгдэhэн ехэ хэмжээнэй модон манай хүршэ оронуудта—Монголой Арадай Республикада, Афганистанда эльгээгдээ.

Модоор элдэб хэрэгсэл бүтээдэг цехын коллектив мүн лэ hайнаар ажаллаа. Энэ цех элдэб амhарта бүтээн гаргаха даалгабаряа болзорhоонь урид дүүргээ.

Заводой бүхы цехүүдэй хүдэлмэришэд продукциингаа үные химдаруулхын түлөө оролдоно. Продукциин үнын химдарhанай ашаар завод 11 hарын турша соо 250 мянган түхэригэй зөөри арьбалаа.

Ажалдамнай бага бэшэ амжалта туйлагдабашье, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутагдалнууд үшөөл бни байhаар. Жэшээнь, механизм, түхеэрэлгэнүүднай заримдаа миин байна. Саашадаа ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхын тула шэнэ шэнэ түрүү арга хэрэглэдэг болохобди.

П. Яхновецкий, Улан-Удын модоной заводой директор.

Республикын аймагуудта hү hаалга тухай

1958 оной декабриин 1-нэй мэдээн

Аймаг	Нёдондоной энэ үеын-хитэй сасуулхада hү hаалгын дээшэлhэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүн (килограммаар): Жэлэй эхинhээ хойшо	Үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүн (килограммаар): Тэрэ тоодо ноябрь hарада	Эдлүүриин газарай 100 га бүридэ абтаhан hүн (центнерээр)
Байкало-Кударын	111,2	1360	37	91,0
Баргажанай	100,8	1012	40	55,4
Бичурын	103,7	1300	72	28,4
Зэдын	93,1	1186	51	18,1
Яруунын	86,3	1083	42	24,4
Заиграйн	95,2	1109	32	34,6
Закаменай	99,5	883	35	37,9
Иволгын	110,8	1419	75	49,2
Кабанскын	110,8	1561	48	89,8
Хэжэнгын	98,1	971	37	25,2
Кударын	103,7	1430	60	48,4
Курумканай	95,1	996	37	31,6
Кяхтын	101,1	1425	69	30,2
Мухаршэбэрэй	96,7	1136	51	24,6
Ахын	109,9	228	14	32,1
Прибайкальска	96,3	1574	54	75,5
Сэлэнгын	97,8	1400	81	28,1
Тарбагатайн	100,7	1361	83	44,3
Ториин	112,8	1002	52	35,1
Түнхэнэй	104,9	1099	35	76,4
Хориин	82,3	971	34	15,2
Баунтын	118,7	1158	42	39,3
Хойто-Байгалай	116,1	1249	65	9,0
СОВХОЗУУД:				
Бичурын	124,8	2159	79	36,9
Борьёогой	142,9	1980	109	8,6
Яруунын	119,7	1509	67	50,9
Кяхтын	130,4	2083	104	31,1
«Эрдэм»	102,9	1526	55	41,8
Сэлэнгын	105,5	1287	100	26,2
Хориин	110,6	1142	53	25,4

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

КУКУРУЗЫН, САБШАЛАНГАЙ ҮНДЭР УРГАСА АБАhАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ ЗВЕНОНУУДАЙ ГЭШҮҮДЫЕ, МҮН 1958 ОНДО ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАhАН КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИНУУДЫЕ, ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗВЕНОНУУДЫЕ, hУРГУУЛИИНХИДЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

«Кукуруза болон хээрын ногоо 1958 ондо колхоз, совхозуудта ургуулха комплексно бригадануудые эмхидхэхэ тухай» энэ оной майн 8-да гараhан КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёhоор КПСС-эй, обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет иимэ хүнүүдые үнэтэй бэлэгүүдээр, грамотануудаар шагнаа, «КУКУРУЗЫН ҮНДЭР УРГАСЫН МАСТЕР» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо:

Ф. Д. Ринчиновые—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулха звеное даагша. 90 гектарай га бүриhөө 296 центнер кукурузын ногоон набша абаа;

Н. И. Дампиловые—Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комплексно агрегадай начальник. 95 гектарай га бүриhөө 205 центнер ногоон набша, 50 гектарай га бүриhөө 300 центнер абаhан байна;

И. Н. Дампиловые—Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комплексно агрегадай гэшүүн, газар уhалагша. 95 гектарай түс бүриhөө 205 центнер кукурузын ногоон набша, 50 гектарай га бүриhөө 300 центнер абаба.

«САБШАЛАН УРГУУЛДАГ МАСТЕР» гэжэ иимэ хүнүүдые нэрлээ:

Д. Г. Гармажаповые—Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговод. 105 гектарай түс бүриhөө 64 центнер үбhэ хурягаа;

С. Санжеевые—Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговод. 105 гектарай түс бүриhөө 64 центнер үбhэ абаа;

Ц. Б. Пурбуевые—Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговод. 157 гектарай түс бүриhөө 58 центнер үбhэ абаhан байна.

Г. Максаровые—Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой луговод, 157 гектарай түс бүриhөө 58 центнер үбhэ абаhан байна;

Л. К. Кишектуевые—Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой луговод. 75 гектарай га бүриhөө 55,1 центнер үбhэ абаа;

П. Ф. Бурковые—Иволгын аймагай «Заветы Ильича» колхозой луговод. 46 гектарай түс бүриhөө 53 центнер, 34 гектарай—51,8 центнер үбhэ абаба;

А. П. Котлыковые—Иволгын аймагай «Заветы Ильича» колхозой луговод. 85 гектарай түс бүриhөө 49,5 центнер үбhэ хуряаhан байна.

Кукурузын, сабшалангай баян ургаса абаhанайнь түлөө Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй обком грамотануудаар шагнаа:

Д. Б. Банзаровые — Кударын аймагай «40 лет Октября» колхозой луговод;

Р. Д. Рампиловые—Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой луговод;

Ж. Цыремпиловые—Хэжэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговод;

Т. Н. Савельевые—Бичурын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговодуудай звеногой газар уhалагша;

П. И. Москвитиниие—Иволгын аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхозой луговодуудай звеное даагша;

С. Н. Сергеевые—Иволгын аймагай «Заветы Ильича» колхозой луговод;

Л. И. Гермашевые—Иволгын аймагай «Заветы Ильича» колхозой луговодуудай звеное даагша;

Б. Б. Будаевые—Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод;

С. У. Сороковиковые—Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой агрегадай начальник, тракторист;

Б. Ц. Батуевые—Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой кукуруза ургуулха агрегадай тракторист;

Ц-Д. Д. Цыдыповые—Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой кукуруза ургуулха агрегадай тарилгашан;

К. Е. Митрофановые—Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхозой кукуруза ургуулха звеное даагша:

Тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха, хуряаха, силос дараха, үбhэ болон набшаhата тэжээл бэлдэхэ талаар илаhан комсомол-залуушуулай звенонууд, бригаданууд, комсомолой эхин болон аймагай организацинууд үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба:

Баргажанай аймагай комсомолой организаци;

Закаменай аймагай «Байкал» колхозой нүхэр **Доржиевай звено;**

Сэлэнгын аймагай «Сэлэнгын» совхозой нүхэр **Лундуковай звено;**

Баунтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр **Цыреновэй звено;**

Түнхэнэй аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой нүхэр **Баторовай звено.**

Байкало-Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой нүхэр **Борисовай звено;**

Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой нүхэр **Бальжинимаевай звено;**

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр **Доржиевай звено;**

Мухаршэбэрэй аймагай **Хонхолойн** дунда hургуулиин үйлэдбэриин бригада;

Түнхэнэй аймагай **Зүүн Мүрэнэй** долоон жэлэй hургуулиин үйлэдбэриин бригада;

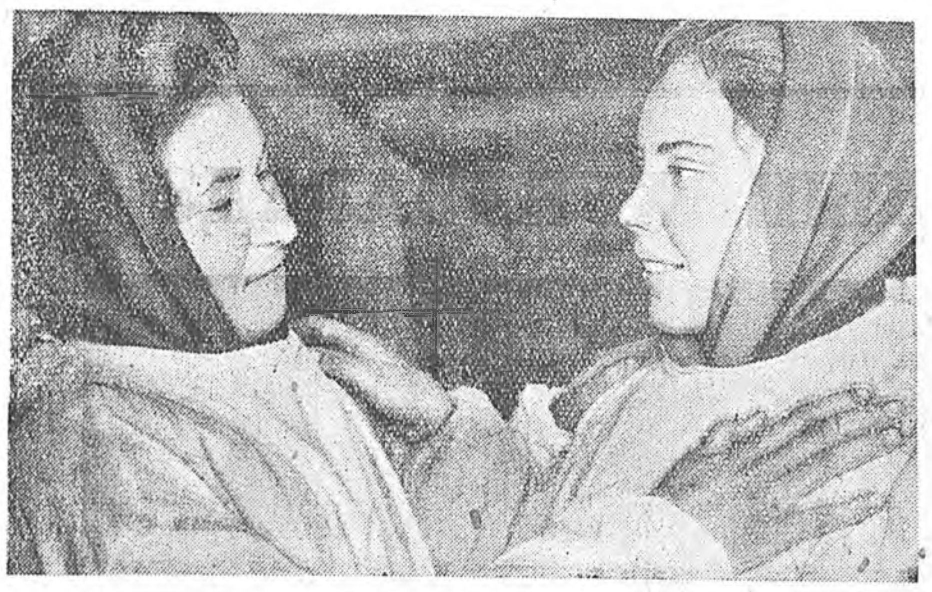
Байкало-Кударын аймагай **Корсаковай** дунда hургуулиин үйлэдбэриин бригада;

Курумканай аймагай **Курумканай** дунда интернат-hургуулиин үйлэдбэриин бригада;

Кударын аймагай **Тамирай** дунда hургуулиин үйлэдбэриин бригада.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ДААБАРИТА ТООНУУД ТУХАЙ" НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭХЭ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТЕЗИСҮҮДЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

—Коммунистическэ ёhoop ажаллаха, ажаhуuха гээшэ ямар ехэ жаргал бэ, — гэжэ Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшад, тугалшад П. Власова, З. Яковлева гэгшэд ажаллажа абхаа зуураа баяртайгаар хөөрэлдэнэд абана. Энэ фермын hаалишад, малшад коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэ олохо мүрысөөндэ оролсоод, үсэд шангаар ажаллажа байнхай. Зураг дээрэ: (зүүн гарhaa) тугалшан П. Власова, З. Яковлева. Ф. Соронкиной фото.

Арга боломжонуудиай ехэ

КПСС-эй XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущёвой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые, мүн арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгээр аймаг дотор 178 митинг, суглаанууд үнгэргэгдөөд байна. Тэдэ хамта 18 мянга гаран хүн хабаадалсажа, 1 мянгаhaa олон хүн үгэ хэлээ.

Арадай ажахые хүгжөөхэ 7 жэлэй туршада Галуута Нуурай шахтануудта нүүрhэ малталга 1958 онойхиhoo 37 процентээр дээшэлхэ болоно. Эндэ шэнэ предприятинууд, жэшээлхэдэ, Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай ашаглалгада үгтэхэ юм. Галуута Нуурай ГРЭС-эй барилга эхилжэ, түрүүшын ээлжэнь ашаглалгада үгтэхэ. Селендумын станок бүтээдэг завод дээрэ шудхалгын нэгэ цех, электростанци баригдаха. Заводой продукци гаргалгань 25—30 процентээр нэмэхэ.

Мүн нютагай промышленностиин валовой продукци гаргалгань жэлдэ 12 миллион түхэригтэ хүрэхэ болоно.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 1,7—2,6 дахин ехэ болохо юм. Гэбэшье эдэ түсэбүүдтэ аймагай ажалшад нэмэлтэ, хубилалта оруулна. Жэл ерэхэ бүри барилга ехээр хэгдэхэ болоhые харадаа абажа, жэлдээ 14 миллион хэжэр хирпиисэ бүтээжэ шадаха Галуута Нуурай хирпиисын заводой бариха хэрэгтэй гэжэ hананабди. Тиихэдэ Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай баригдахые хараалhан болзорhооhоо урид, жэшээлхэдэ, 1959 ондо эхилхэ хэрэгтэй.

Тэрээнhээ гадна газарай баялигые болбосоруулдаг түхеэрэлгэнүүдые заhабарилха томо база Гусиноозерск городто байгуулбал, эндэ автомашина болон бусад техникэ заhабарилха болохо байгаа.

Хүдөө ажахые саашадань түргөөр хүгжөөхын тула уhалуури түргэнөөр хэдэг болохо шухала. Нэн түрүүн онhоон органай уhа бүлэжэ, тариалан, сабшалангаа уhалха хэрэгтэй. Тиимэhээ колхозуудта хэрэгтэй хүсэ ехэтэй бүлэлгын станци республика дотороо бүтээдэг болбол ехэл hайн байгаа.

Мүнөө колхозууд өөрсэдын машина, техникээр хүсэд хангагдажа байна. Тэдэнэй зүбөөр ашаглахын тула колхозуудые токарна, фрезерна, строгальна, сверлильна болон бусад станок, түхеэрэлгэнүүдээр хангаха тушаа бодото хэмжээнүүд абтаха ёhотой.

Элдэб хэрэглэлэй мебелээр арад зоной эрилтэ хүсэдөөр хангагданагүй. Энээние хараадаа абажа, «Боевик» гэжэ олзоборилгын артельдэ мебель бүтээхэ шэнэ цех байгуулха арга бии гээшэ.

Аймагай ажалшадай оруулhан эдэ дурадхалнууд республикын Министрнүүдэй Совет, совнархоз шиидхэжэ абаhай.

Н. Тихоненко, КПСС-эй Сэлэнгын аймкомой секретарь.

Колхозуудые томодхохо хэрэгтэй

Манай колхозойхид нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые эдэ үдэрнүүдтэ гүнзэгыгөөр шудалжа сэдьхэл дүүрэн байсана.

Түрэл партиимнай хараалhан түсэбэй ёhoop ерэхэ долоон жэлэй туршада манай ороной экономико, соёл культура алишье талаараа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ байна. Долоон жэлэй эсэстэ Эхэ оромнай жэл бүри 10—11 миллиард пүүд орооhо таряа абдаг болохо. Мүнөө жэлэйхитэй сасуулбал, 1965 ондо хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн юрэнхы дээрээ 1,7 дахин ехэ болохоор түсэблэгдэнэ. Тиигэжэ элдүүрииг газарай 100 гектар бүриhөө 1965 ондо хүдөө ажахын гол шухала продукци абалгаар США-гай мүнөө үеынхиhөө холо үлүү гараха байнабди.

Партиин табиhан энэ шухала зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула нэн түрүүн колхоз, совхозуудай үйлэдбэри зүбөөр эрхилхэ, бии байhан дутагдалнуудые дары усадхаха, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүдые нютагайнь эрхэ байдалтай таарадуулан абаха хэрэгтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан Зэдын аймагта хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тушаа зарим тэды hанамжа хэлэхэсэ хүсэнэм.

Манай аймагта экономикынгоо талаар дунда зэргэ шадалтай колхоз олон. Жэшээлхэдэ, Гэгээтын сомоной Ленинэй, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудые хаража үзэе. Эдэ колхозууд түс түстаа 140—180 булэ айлнуудтай. Ажахынгаа талаар 6—8 мянгаад хонитой, мүн бусад малайнгаа тоо толгойгоор адлирхуу юм. Эдэлдэг газар дайдань зэргэлээд байхаhаа гадна, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой газар нүүгэдүүлэйнгээ газарые таhар татажа орошонхой.

Тиимэhээ манай колхозуудые нэгэдүүлжэ, нэгэ томохон колхоз байгуулбал таарамжатай гэжэ hанагдана. Тиигэбэл колхозой үйлэдбэри зүбөөр эрхилхэ, машина, техникэ хүсэдөөр ашаглаха, элдэб захиргаанай гаргаша эрид хорооhо арга боломжо олдохо байгаа.

Тэрэшэлэн Чапаевай нэрэмжэтэ колхозые Гэгээтын Сталинай нэрэмжэтэ колхозтой, «Эрдэм» колхозые Борьёогой Сталинай нэрэмжэтэ колхозтой нэгэ мэтээр (эдэ колхозуудай экономикооршье, ажахын hалбаринуудаараашье адли, хүршэ колхозууд юм) нэгэдүүлэмээр байна. Иимэ хубилалта хэжэ, hүүлээрнь Зэдын аймагые Торийн аймагтай нэгэдүүлжэ, нэгэ административна аймаг байгуулбал hайн байгаа.

Колхоз, аймагуудые нэгэдүүлбэл, колхозуудые шадабари ехэтэй хүтэлбэрилхэ кадрнуудаар хангаха, бригадир, фермэ даагшадаар дүршэлтэй мэргэжэлтэдые табиха арга олдохо ха юм.

Д. Чимитов, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Хүгжэлтын шэнэ зам дээрэ

Hаяхан Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо нээмэл партийна суглаан боложо, КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсээд, 1959—1965 онуудта артелиингээ ажахые хүгжөөхэ арга боломжонуудые хаража үзэбэ.

— Шэнэ долоон жэлдэ тарялан, сабшалангаа эрид hайжаруулха ёhотойбди гэжэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо хэлэгдэнэ. Тиимэhээ манай колхоз 1965 он болотор орооhо таряа хуряалгаяа 74920 центнер хүргэхэ. Энэмнай колхозой элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 394 центнер хүртэхэ болоно. Тиихэдэ долоон жэлэй эсэстэ эбэртэ бодо малайнгаа тоо толгойе 2,5 дахин, хонидоо —2 дахин, гахайгаа—1,5 дахин, адуугаа —2 дахин олошоруулхабди. Мүнөө бидэнэр үнеэн бүриhөө 1300—1400 литр hү hааажа байнабди. Харин **1965 ондо үнеэн бүриhөө 2500 литр hү haaxa, хонин бүриhөө 4 килограмм hooho хайшалхабди,**— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Илюснин элидхэлдээ хэлээд, 1959—1965 онуудта хэгдэхээр хараалагдаhан барилганууд тухай хөөрэбэ.

Үгэ хэлэhэн агроном нүхэр Кривощеков севооборот нягтаар баримталжа, тарилгаяа хэдэг, тиихэдэ газараа имагтал Мальцевай дүршэлөөр элдүүрилдэг болохо арга боломжонууд тухай хэлээ.

— Манай нютагай эрхэ байдалда **Мальцевай аргаар газараа хахалхадамнай миин хахалhанда орходоо нилээд ехэ орооhо таряанай хуряагдаха** байhыень энэ жэлэй туршалга харуулаа. Энэ аргые үргэнөөр, зүрхэтэйгөөр хэрэглээ haa, бидэнэр хараалhан түсэбөө дүүргэжэ шадахабди. Тиихэдэ уhалдаг тарьялангаа үргэдхэхэ ёhотойбди. 1959 ондо 6 мянган тонно, 1965 ондо 12 мянгаhaa доошо бэшэ тонно нютагай үтэгжүүлгэ тарьялан дээрээ гаргаха шухала. Байгша ондо минеральна үтэгжүүлгэ 70 тонно хэрэглэгдэhэн hаа, 1965 ондо 860 тонно хэрэглэгдэхэ,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Тэрэшэлэн хоёрдохи бригадын тоо бүридхэгшэ нүхэр Герасимова үгэ хэлэхэдээ колхозой барилгашадые мэргэжэлтэй болгохо тушаа тон зүбөөр хэлэбэ. **Өөhэдын штукатуршын, слесариин, токариин, шэрдэгшын мэргэжэлтэй хүнүүдые олоор бэлэдхэхэ ёhотойбди** гэжэ хэлээд, **өөhэдтөө барилгын хирпиисэ хэдэг болоо** гэжэ дурадхаба.

Суглаанда хабаадагшад колхоз нютагаа хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр ажаллахабди гэжэ мэдүүлбэ.

С. Цыбиков.

„Совет засаг дээрэ бүхы ороноо электрификацилгые нэмэбэл, коммунизм болоно„ **(ЛЕНИН).**

Продукциингаа шанар hайжаруулхабди

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ, ерэхэ долоон жэлдэ эрхим шанартай, элдэб янзын эдеэ хоолой зүйлнүүдээр арад зонойнгоо эрилтые улам элбэг дэлбэгээр хангаха гэпэн тон харюусалгатай зорилго партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо табигданхай. Илангаяа эдеэ хоолой шухала зүйл—хилээмэ талханай болон кондитерскэ зүйлнүүдые бүри элбэг ехээр гаргажа, шанарыень эрид hайжаруулха тушаа эдэ продуктнуудые гаргадаг предприятинуудай үмэнэ туйлай ехэ зорилго табигдана гээшэ. Тиимэhээ манай хилээмэнэй комбинадай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудтай» анхаралтайгаар танилсажа, эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абана.

Ажал хүдэлмэреэ эрид hайжаруулжа, городойнгоо ажалшадые хилээмэ талханай, кондитерскэ зүйлнүүдээр гүйсэд, тапалгаряагүй hайнаар хангадаг болохын түлөө комбинадайхид шухала шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа байна. Ойрын жэлнүүдтэ комбинадай бүхы ажал ехэтэй хүдэлмэриие сүм оньhожоруулжа, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, гаргаhан эдеэ хоолой зүйлнүүдэй өөрынь үнэ ехээр химдаруулха зорилгонууд табигдаа. Жэшээлхэдэ, ерэхэ жэлhээ эхилжэ, жаахан бүүлхэ, батон хэхэ хүдэлмэриин хүсэд оньhожоруулагдаха, сүүдхэдээ 3 хүнэй хэхэ ажал сүм сүлөөлэгдэхэ юм. Энээнэй ашаар жэлдээ дунда зэргээр 15 мянган түхэригэй мүнгэн зөөри алмагдаха болоно. Мүн хилээмэ баридаг цехын ажал hайса оньhожоруулха тушаа горьтой юумэн хэгдэхээр хараалагдана. Тиихэдэ баряhан хилээмэ, кондитерскэ зүйлнүүдые түргэн хүргэхэ түсхай түхеэрэлгэ—холодильник тодхогдохо. Тэрэшэлэн бэлэн болоhон продукци автоматическа аргаар зөөжэ гаргаха түсхай транспортёр бии болгогдохо юм.

А. Мурашев, комбинадай профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

Эрхим сортын үрэhөөр тарилга хэдэг болохо

Орон доторoo жэлдээ 10—11 миллиард пүүд таряа ургуулдаг болохо зорилго КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд дотор хараалагданхай. Энээниие туйлахын тула эгээн түрүүн колхоз, совхозуудта агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые оролдосотойгоор бэелүүлхын хажуугаар, нютагай эрхэ байдалда таараха, баян ургаса үгэдэг hайн сортын үрэhөөр тарилга хэхэ хэрэгтэй.

Энэ шухала зорилгые манай республикын колхоз болон совхозууд илангаяа оролдосотойгоор шиидхэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ манай колхоз, совхозууд өөрынгөө үрэhэ хүрэнгөөр хүсэд хангажа шаданагүй, тарилгаяа гол түлэб юрын лэ үрэhөөр хэнэ.

hайн сортын үрэhөөр тарилга хэхэдэ, гектарай 3—5 центнерээр ургасань нэмэдэг гэжэ мэдээжэ. Баргажанай аймагай «Авангард» колхоз hайн сортын үрэhөөр оройдоо 10 процент хангагдаhан байжа, энэ жэлдэ бүхы тарилгаяа сортовой үрэhөөр хэhэн тэндэхи «Гигант» колхозhоо гектарай 3,3 центнер ургаса багаар абаhан байна бшуу.

Манай республика дотор баян ургаса үгэдэг эрхим сортын үрэhэн бии болонхой. Жэшээнь, Онохойская 4, диамант, Селенгинская гэдэг шэниисын үрэhэн жиир үрэhөөр тарилга хэhэндэ орходоо гектарай 5—15 центнер хүрэтэр ехэ ургаса үгэдэг.

Ойрын хоёр жэлэй туршада эрхим сортын үрэhөөр элбэг болохын тула **үрэhэнэй ажахынуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулха шухала.** Тэдэ ажахынуудта ерэхэ жэлдэ 1958 онойхиhoo 3 мянган гектараар, 1960 ондо—7 мянган гектараар ехэ тарилга элитнэ үрэhөөр хэгдэхэ. Тиигэжэ 1961 онhоо үрэhэнэй ажахынуудhаа 130—150 мянган центнер эрхим сортын үрэhэн абтажа, колхоз болон совхозуудта үгтэхэ түсэбтэй.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула **сортовой үрэhые зүбөөр хадагалжа, колхоз болон совхозуудта ерэхэ жэлhээ үрэhэнэй тарилгые имагтал hайн сортын үрэhөөр, пар дээрэ хэхэ** шухала. Тэрэ тарилгые хэхэ hайн сортын үрэhэгүй байhан ажахынууд жиир үрэhээ дары айдалдажа абаха болоно. Тиихэ зуураа колхоз болон совхозуудта үрэhэнэй тарилга хэхэ түсхай севооборот байгуулбал hайн.

Саашадаа нэгэ ажахыда **орооhо таряанай олон сортын үрэhэтэй** байдагые болюулжа, **юрэнхыдөө баян ургаса үгэдэг 1—2 сортын үрэhэ хүрэнгэтэй байхада зохид ха.**

Республикын колхоз болон совхозууд жиир, бага ургаса үгэдэг үрэhээ орооhо таряа бэлэдхэдэг пунктнуудтай гү, али үрэhэнэй ажахытай, колхоз, совхозтой андалдажа абаха аргатай.

Ерэхэ долоон жэлдэ бүхы тарилгаяа баян ургаса үгэдэг, эрхим сортын үрэhөөр хэжэ, республика дотороо орооhо таряа абалгые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ бүхы колхознигуудай, совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй, агрономуудай нангин зорилго мүн.

Л. Шехина, республикын Хүдөө ажахын министерствын ахалагша агроном.

„Республикын эрхим уралан нарижуулагшад"

Үйлэдбэриие уралан нарижуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнгаа түлөө хэдэ хэдэн хүнүүд «Республикын хүндэтэ уралан нарижуулагша» гэhэн нэрэ зэргэтэй болоо. Улан-Удын паровозо-вагонно заводой фрезеровщик М. А. Чернышов, мүн энэ заводой ахалагша технолог И. И. Шкурко, Улан-Удын шэлэй заводой механик С. З. Лосев гэгшэдтэ дээрэ дурсагдаhан нэрэ зэргэ олгогдоо.

БУРЯДАЙ ЦЕНТРАЛЬНА ПРОМЫШЛЕННА РАЙОН

Манай ороной үйлэдбэрилгын хүсые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ шэнэ долоон жэлэй даабарита тоонууд соо хараалагданхай. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ СССР-эй зүүн районууд, тэрэ тоодо байгаалиин баялигаар элбэг Байгалай үмэнэхи нютагууд ехэ үүргэтэй байха юм. Гэбэшье ороной томо томо экономическа түб газарнуудhаа холо, хүн зоноор үсөөн, ехэнхидээ ашаглагдаагүй байhан дээрэhээнь Байгалай үмэнэхи зарим районуудые хубаажа, үйлэдбэрилгынь хүсые хүгжөөхэ жэшээтэй болоно. Байгалай үмэнэхи бүхы районуудые нэгэн доро ашаглаха арга боломжо мүнөө үгы байна. Тиимэ дээрэhээ хүсэ, зөөри багаар гаргашалаад, ашаг олзо ехэтэй районууд түбхын түрүүндэ ашаглагдаха ёhотой.

Энэ жэлэй август hара соо болоhон Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ конференциин тодорхойлhоной ёhoop, ойрын жэлнүүд соо байгуулагдажа боломоор районууд сооhоо Сэлэнгэ мүрэн шадар байдаг центральна (Сэлэнгын) промышленна район эгээл ехэ арга боломжотой байгаа.

Энэ районд бүхэсоюзна удхашанартай промышленна томо район бии болгохо арга боломжо угаа ехэ юм. Тэндэ Галуута Нуурай шулуу нүүрhэ, мүн Сэлэнгэ мүрэнэй уhанай хүсэ хэрэглэжэ, электроэнергиин томо предприятинуудые бариха арга боломжо тон ехэ бии. Мүн энэ район ой модо элбэгтэй, хүгжэнги хүдөө ажахытай, харгы зам hайнтай, зохид hайн газартай байна.

Энергетикын хүсэтэ база байгуулга хадаа Бурядай центральна промышленна комплекс бии болгохо гол шухала, түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэри мүн. Бурядай АССР-тэ энергетикын хүсэнэй үгы дээрэhээ республикымнай газар дээрэ промышленностиин шухала шухала hалбаринууд хүгжөөгдэхэ аргагүй байгаа. Электроэнергиин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Бурят орон Россин Федерацида hүүлшын hуури эзэлдэг байhан юм. Иимэ дээрэhээ энэ районд абтадаг Галуута Нуурай нүүрhэнэй база дээрэ тепловой томо электростанци шэнэ 7 жэл соо заатагүй бариха зорилго табигдана.

Манай республикын энергетикын хүсэ ехэ болгохо түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэри гэбэл Галуута Нуурай ГРЭС-ые барилга болоно. Удаань Сэлэнгэ мүрэн дээрэ Хёлгын хүсэтэ ГЭС баригдаха юм. Энэ станциин нэгэ киловатт-час электроэнерги 1,1 мүнгэтэ болохо гэжэ хараалагдана.

Эндэмнай энергетикын хүсэтэ база байгуулха гээшэ Бурядай центральна промышленна комплекс байгуулхада угаа шухала болоно. Түбхын түрүүн Кяхтын сиилиманидай рудае болбосоруулан ашаглалгатай холбоотой хүдэлмэри ябуулагдаха юм. Шэнэ технологёор сайр абаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ юм.

Промышленна энэ районой газар дээрэ извёсткын ехэ уурхай (илангаяа Заиграйн районд) олдонхой. Энээнэй үндэhөөр содо, азотно үтэгжүүлгын үйлэдбэри эмхидхэжэ болоно, үлэгдэлыень цементын промышленностьда хэрэглэхэдэ болохо. Мүн перлит, флюорит, магнизит, фосфат болон химическэ промышленностьда ородог бусад баялиг олдонхой. Хэдэ хэдэн газарта шулуу нүүрhэнэй газар дорохи газай олдоходо тэрээниие хэрэглэхэ, мүн промышленностьда, тэрэ тоодо Улан-Удэ городые газаар хангаха, хүдөө ажахыда газ хэрэглэхэ арга боломжо тодорхойлогдохо болоно.

Энэ районой газар дээрэхи Түгнэ нютагта олдоhон hайн шанартай шулуу нүүрhэн ехэ удхашанартай юм. Иимэ нүүрhэн эндэ ехэ байха гэжэ тодорхойлогдоо.

Сэлэнгэ мүрэн шадар хүсэ ехэтэ энергетикын база байгуулхада энэ районой хүдөө ажахые мүнөөнэй оньhон техникээр ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ арга олдохо байна. Сэлэнгэ мүрэн дээрэ гидроэлектростанци барихаhаа гадна, уhанай урасхал гуримшуулха юм. Иихэдэнь газар уhалха, загаhанай ажахы эрхилхэ, уhан зам хүгжөөхэ, модо урадхуулха арга боломжотой болохо.

Энэ районд байгаалиин баялигай иимэ таатай зохидоор хубаагдаhан байхада хүдөө ажахые, түрүүшын ээлжээндэ мал ажалые хүгжөөхэ, районой арадай ажахые бүхы талаhаань дэбжээхэ арга нүхэсэл олгохо юм. Эрхүү городhoo зүүн тээшэнь нефть урадхуулдаг хоолой татагдаха байна.

Бурядай центральна (Сэлэнгын) промышленна комплекс байгуулхада республикын бусад газар дайдын баялигые, түбхын түрүүндэ Зүүн Саянай, Байгал шадарай районуудай баялигые ашаглаха арга олгохо болоно. Зүүн Саянда байhан бокситай Боксонско уурхай, графитай, асбестын, үнгэтэ шухаг металлай уурхай Бурядай центральна промышленна районие, мүн Эрхүү—Черемховой болон Зүүн Сибириин бусад промышленна районуудые хангажа шадаха юм.

Абакан городhoo Тувинска автономно область соогуур Слюдянка хүрэтэр, саашань манай республикын баруун урда районуудаар гараад, Читын область руу ошоhон Урда Сибириин түмэр харгы барихада Зүүн Саянай шухаг баялигые ашаглахада ехэ удхашанартай байха. Энэ түмэр зам республикын баруун, баруун урдахи районуудай баялигые хүсэдөөр ашаглаха арга олгохо байна.

Бурядай центральна промышленна комплексые хүгжөөхэ хэрэгтэ Байгалай зүүн эрьеын ой модоной баялиг ехэ удхашанартай байха юм. Татаурово станциhаа зүүн хойшо, Байгалай зүүн эрьеэр Баргажан тээшэ нарин колейтэй түмэр харгы барихада энэ багай баялигые ашаглаха аргатай болохо байна. Тон түрүүн Икат-Гаргын марганцын уурхай, Алгын сульфатна нуур, мүн тэрэшэлэн Байгал шадарай ой модо хүсэдөөр ашагламаар байгаа.

Сэлэнгэ—Байгал—Ангар—Енисей гэдэгүүдые дамжан гараhан уhан замай асуудалые шиидхэхэ хэрэг Зүүн Сибириин промышленна комплекс хүгжөөлгэтэй сэхэ холбоотой байна. Иигэжэ hэтэ гараhан уhан замай харилсаа байгуулхада ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Сэлэнгын адагай оёорые гүнзэгырүүлхэ, сөөрэм тогтоохо, судн ябаха шлюз байгуулха ёhотой. Гэтэр энэ асуудал хүсэдөөр шиидхэгдэнэгүй.

Сэлэнгэ—Байгал—Ангар—Енисейе дамжажа гараhан уhан замай харилсаа байгуулха хэрэгэй шухала болоод байhые доро харуулая. Энэ зам Зүүн Сибириин зарим промышленна районуудые (Братск—Тайшет, Эрхүү—Черемхово, Бурядай центральна район гэхэ мэтые) хоорондонь холбохоhоо гадна, шухала шухала баялигтай районуудтайнь эдээниие холбохо юм. Хоёрдохёор, Зүүн Сибириин түмэр замые хүнгэдхэхэ асуудал шиидхэгдэхэ болоно.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, Бурядай центральна промышленна районошье, мүн Зүүн Сибирьтэшье Сэлэнгэ—Байгал—Ангар—Енисейе дамжан гараhан уhан зам айхабтар ехэ удхашанартай байха болоно. Тиимэhээ энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы арга боломжоёо дууhан зорюулха шухала.

Бурят ороной байгаалиин баялиг мүнөө үедэ хүсэдөөр ашаглагданагүй. Жэшээнь, шулуу нүүрhэ малтан абажа, республикын эрилтын хахадай тухайе хангана. Ой модоноймнай баялиг хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Гол мүрэнүүдэй уhанай хүсэнэй нэгэ мянган киловатт-часhаа баганъ хэрэглэгдэнэ. Республикынгаа элдэб баялигые иимэ багаар ашаглажа байhанай нэгэ шалтагаан гэхэдэ, эдэ баялигууд научна ёhoop шэнжэлэгдээгүй байна.

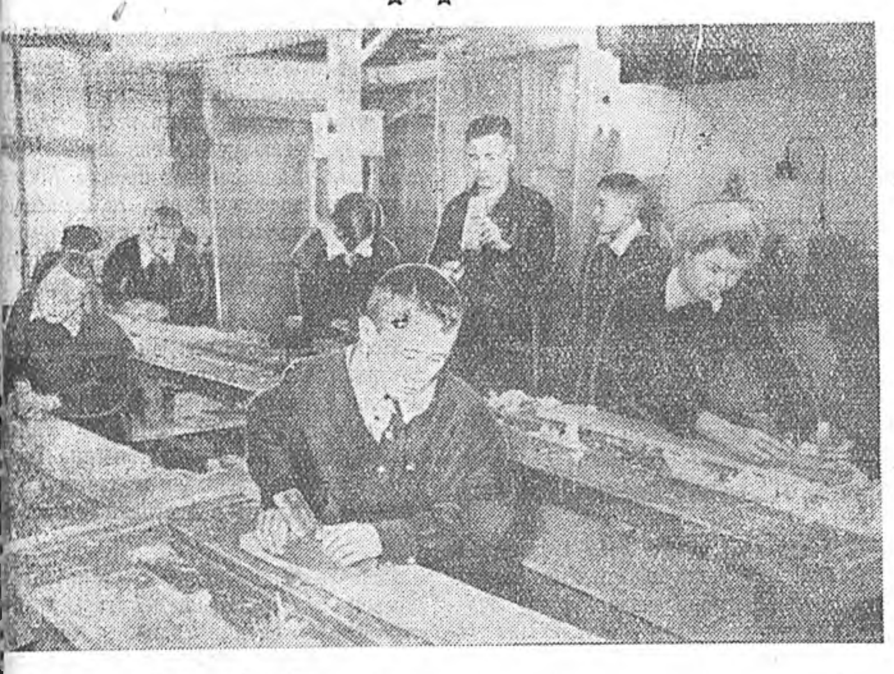
Шэнэ долоон жэл соо манай республикын арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб зохёоходоо Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ конференциин Бурядай региональна зүблөөнэй дурадхал заатагүй хараадаа абаха хэрэгтэй.

Б. БУЯНТУЕВ, географиин науканuудай кандидат.

hургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЕ

☆ ☆

Улан-Удын 26-дахи hургуулиин модо дархалха мастерской соо 5—7 классуудай hурагшад багша И. Н. Хмелевто заалгажа байна.

Хүдөөдэ дунда hургуули үлөөхэ

Залуу үетэниие ажал хүдэлмэри hургаха, Эхэ орондоо, арад зондо туhатай хүнүүд болгохо зорилго табигдаад байна. Энээнтэй дарамдан, hурагшадые ямар аргаар, хайшан гэжэ ажалда дүй дүртэй болгохоб гэhэн асуудал эгээл түрүүн шиидхэхэ ёhотойбди.

Гэхэ зуура бурят hургуулинуудые хубилгаха асуудалаар hанамжаяа хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Эдэ hургуулинуудта гурбан хэлэн, хоёр литература заагдадаг дээрэhээ, хүдэлмэринь орёо болоно.

1. Манай hанахада, **бурят hургуулинууд 9 жэлэй болзоортой байха зэргэтэй. 7 наhа гүйсэhэн үхибүүд сэхэ нэгэдэхи класста ороод, 9 жэл hураа**да, гурбан хэлэ шудалжа шадаха байна. Бэлэдхэлэй класс тухай арад гарахаяа болихо ушартай. 9 жэлэй бурят hургуулиин программа тон наринаар зохёогдохо ёhотой.

2. **Үхибүүдтэ түрэлхи хэлэн дээрэнь ном заагдаха ушартай. Манай hанахада, бага үхибүүдтэ ном ородоор заахада хүсэд ойлгохогүй. Тиимэhээ 7 класс хүрэтэр түрэлхи хэлэн дээрэ ном заагдаха, саашадаа 8—9-дэхи классуудта ородоор заахада таарамжатай байха.** Хэрбээ 5-дахи классhаа эхилжэ ородоор заабал, үхибүүднай түрэлхи хэлэеэ hайн мэдэхэгүй болошохо бшуу.

3. Мүнөө үедэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хэзээ хэзээнэйхиhээ олон хэрэгтэй болоно. Тиимэhээ комбайнер, тракторист, слесарь, мүн бусад мэргэжэлтэдые элбэгээр бэлдэхын тула **хүдөөгэй дунда hургуулинуудые политехническэ шэглэлтэй болгоод, саашадань үлөөхэ хэрэгтэй.** Тиигээ хада, тус hургуули дүүргэгшэдэй дээдэ hургуулида ороходонь бэлэн болохо hэн.

Т. Лубсанов, Мухаршэбэрэй аймагай «Ошон» колхозой гэшүүн.

Юрөөдэ интернат-hургуули хэрэгтэй

Хүдөөгэй хоёрдохи шатын hургуулинуудта hурадаг үхибүүд мал ажал, таряан ажал, колхоз, совхозуудай байгуулалта, бухгалтериин хэрэг hайн ойлгожо абаха ёhотой. Тиигэбэл политехническэ hургуули дүүргэhэн залуушуул колхоз, совхоздо haадгүй хүдэлхэ болоно. Тиимэ hургуулида хүдөө ажахые hайн мэдэдэг багшын мэргэжэлтэй агрономууд, зоотехник, инженернүүд хүдэлхэ ёhотой.

Нютаг нютагай эрхэ байдал харгалзан абажа, хүдөөдэ интернат-hургуулинуудые 1—8, 1—11 классуудтайгаар нээхэ тухай парти, правительствын тезисүүд соо хэлэгдэнэ. Тэрээшье интернат-hургуулинууд заабол гороцто бэшэ, мүн хүдөө нютагта нээгдэбэл ехэл hайн байха гэжэ hанамаар. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Юрөө нютагта интернат-hургуули нээбэл, таарамжатай байна. Эндэмнай республика соогоо эгээл баян, томо колхозуудай нэгэн —Карл Марксын нэрэмжэтэ артель байдаг. Колхозой түб тосхондо дутэшэг, Үрмын Адаг гэжэ нютагта олон малтай туршалгын станци бии. Тэндэ хүдөө ажахын наукын кандидадууд, эрдэмтэ зоотехник болон агрономууд хүдэлнэ. Байрын олон гэр, гараж, хүдөө ажахын нэгэ жэлэй hургуулиин корпус мүнөө эзэгүй байна. Эдэ бүгэдэ интернат-hургуулиин база боломоор.

Р. Балданов,
Юрөөгэй долоон жэлэй hургуулиин директор.

☆ ☆

Ажалшадай дурадхалнууд

hургуулинуудые ажабайдалтай холбоо барисаатай болгохо тухай парти, правительствын тезисүүдые Иволгын аймагай ажалшад ехэ эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна.

☆ «8-е Марта» колхозой гэшүүн А. Ф. Ткачев hонирхолтой дурадхал оруулаа: үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула **багшанар өөhэдөө ажал хэжэ шадаха, тиимэhээ институт, педучилищида багшанарай политехническэ бэлэдхэл hайжаруулагдаха зэргэтэй.** Институт дүүргэhэн залуу мэргэжэлтэд, **хүдөө ажахые hайн мэдэхэ, тракторист, комбайнерай эрхэтэй, иимэ мэргэжэлээр hурагшадтаа заажа шадахаар байха зэргэтэй.**

Мүнөө hургуулида хэгдэдэг ажалай урогууд үндэhөөрөө hайжаруулагдаха ёhотой. hургуулинхид тиимэ урогуудай үедэ юунэй тула, ямар ажал хэжэ байhанаа өөhэдөө hайн мэдэхэнь шухала. Тэдэнэр, жэшээнь, яслиин үхибүүдтэ хэрэгтэй кубигууд, ромбигууд болон бусад нааданхай, тэрэшэлэн стол, стул, тумбочкануудые хэжэ hураа hаань hайн байгаа. Гэхэ зуура ажалай урогто орожо харахада, хүбүүд, басагад хэндээшье хэрэггүй хабтагай харуулдажа, сабшажа байдаг. «Ямар юумэ хэжэ байнабта?» —гэжэ асуухада, hурагшад юушье мэдэдэггүй, мүн багшань «hурагшаднай модо харуулдажа hурана»— гэжэ юрэнхыгөөр харюусадаг байба.

Бурядай багшанарай институтда неделидээ 8 час соо модоор, түмэрөөр дархалжа hураха хэшээл болодог. Тэдэнэй студентнүүд модо, хабтагай хубхай харуулдаад, хутага hүхэеэ тэды гадус эритэй болгохо, энэ тэрэ зэмсэг нимэ тиимэ болдаг хэрэгтэ хөөрэлдөөд тарадаг. Харин тэдэнэр хамтынгаа байрада эрэгтэй хэрэгсэл хэжэ шададаггүй. Институтда ажал заадаг багшанар өөhэдөө хүдэлмэриин дүй дүршэлгүй байдаг юм. Жэшээнь, багша Зодбоев химиин лабораторидо ажаллаха эрхэтэй аад, дархалалга заажа байдаг. Теэд энээнhээнь ямар үрэ гараха юм?

☆ hургуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудал тушаа аймагай гэгээрэлэй таhагые даагша Н. А. Олзоев иимэ hанамжа оруулба. **Колхоз бүхэн үхибүүдэй ясли, сад бариха хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулха ёhотой. Ясли, садуудта хүмүүжүүлэгшэд болоно ажаллахаар багшын мэргэжэлтэй хүнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэй. Үхибүүдые бүри бага наhанhаань хойшо ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ түрэлхид горьтойхон үүргэ дүүргэхэ байна.**

—hургуулиин хүдэлмэриие шэнэдхэхэ зорилгоор колхоз, совхоз болон олониитэ зон hуралсалай мастерской, интернадай гэрнүүдые барижа, туhа хүргэхэ ёhотой,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Н. С. Черненко болон бусад мэдүүлбэ.

☆ **Аймаг соохи 12 эхин hургуулиин орондо 6 hургуули байлгаад, заримыень 8 жэлэй hургуулиин филиал болгон хубилгаха** тухай hанамжа Оронгын дунда hургуулиин директор Ц. Ч. Цыденов оруулаа. Тиихэдэ эхин hургуулинуудай hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжарха байна.

☆ **Оронгын дунда hургуулиие хүдөө ажахы шудалха шэглэлтэй болгоод, өөрын мэдэлэй малай, хонинной фермэтэй, таряа, овощь ургуулха газартай, техникэ, машинатай болгохо хэрэгтэй.** Тиигэбэл аймагай колхозуудай мал, таряан ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүдые абаха байгаа. **Иимэ hургуулинуудта заахыень дээдэ hургуулинуудта агро-педагогическа, инженерно-педагогическа факультедүүдые нээхэ** гэhэн hанамжа бии.

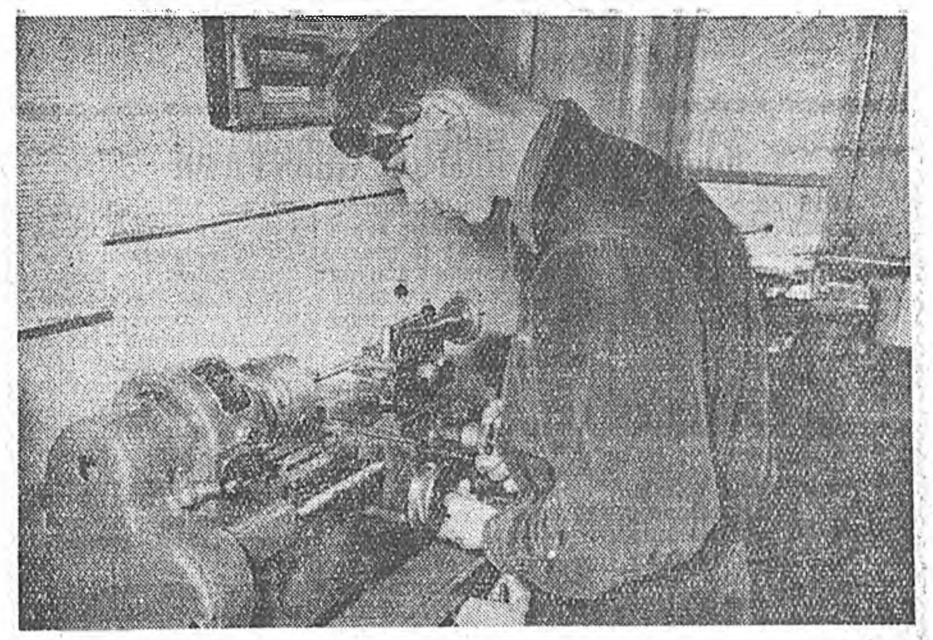
К. Лубсандоржиев,
ВЛКСМ-эй Иволгын айкомой секретарь.

Улан-Удын Пионернүүдэй ордоной дэргэдэхи кружогойхид Е. П. Платитинагай хүтэлбэреэр уран гоёор оёхо мэргэжэлдэ hуража байна.

Л. Хайдуровай фото.

☆ ☆

Улан-Удын 26-дахи hургуулиин машина шуудалдаг кабинет соо 9-дэхи класстай hурагша В. Савинов ажаллажа байна.

Залуу үетэниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ

«Ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдэй гол удхань—ажал эрдэм хоёрые үхибүүдтэ адляар шудалуулжа, тэгшэ бэрхэ хүмүүжүүлхэ болгон ябадал болоно. Манай эрээдүйн общество ушар ёhо мэдэхэ ажалшадай, алишье талаараа хүгжэнги хүнүүдэй общество байха. Тиимэhээ үхибүүдые ажалда дуратай, ажалай эрхим hайнаар хэдэг болгохо зорилго табигдана. Энээнтэй хамта hурагшадай юрэнхы эрдэм мэдэсын хэмжээн дээшэлэлсэхэ зэргэтэй.

Залуушуулда ямар нэгэн мэргэжэл олгохо гээшэ тэдэниие ажалда дуратай болгохоhоо hураггүй хүндэ хүдэлмэри байhыень хараадаа абаха хэрэгтэй. Хүниие ходоодоо ажал хэжэ байхаар хүмүүжүүлхэ—ехэ, орёо, үни удаан саг соо хэгдэхэ ажал юм. Энэ асуудал амжалтатайгаар шиидхэхын тула hургуули, түрэлхид, ниитын эмхи зургаанууд хамтынгаа хүсөөр, hанал нэгэтэйгээр ажаллаха ёhотой.

Үхибүүдтэе ажал хүүлжэ hургаха тухай ойлгууламжын хүдэлмэри түрэлхидэй дунда ехээр ябуулха шухала. Зарим түрэлхид хара хүдэлмэриин аша туhые ойлгоогүйhөө, үхибүүдээ миин байлгахаяа оролдодог. Тиихэдээ үхибүүдтээл муу юумэ хэнэ бшуу.

Дунда, аха наhанай hурагшад өөhэдынгөө хүсэ шадал соо элдэб хүдэлмэри хэхэ ёhотой. Тиихэдэ бэе махабадынь хүгжэлтэдэ туhа хүргэхэ ха юм. hурагшадые фабрика, заводуудта, колхоз, РТС-үүдээр, hургуулиин мастерской соо, туршалгын талмай дээрэ хүдэлгэхэhөө гадна, тэдээндэ hургуули багай (hургуулиин байшан, хашаа сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ) хүдэлмэри хэлсүүлхэ хэрэгтэй. Мүн hургуулиингаа байшан заhабарилха, мастерской, теплицэ, гараж бариха, тосхонуудтаа модо hуулгаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэхэ ёhотой. hурагшад шадаха зэргэеэрээ, өөhэдын хүсэ шадал соо ажаллаха, тэрэнь олондо туhатай байха зэргэтэй.

Өөhэдынгөө жэшээгээр үхибүүдые ажалда hургаха гэшээ ехэ удхашанартай. Эгээл түрүүн залуу багшанар тиимэ жэшээ харуулха ёhотой. hурагшадтаа хамта нинтын ажал хэлсэхэ зэргэтэй.

hурагшад гэртээ, бүлэ соогоо мүн лэ ямар нэгэн уялга дүүргэхэ, хара хүдэлмэриие хэлсэхэ ёhотой. Гэбшье тэрэнь үхибүүдэй hуралсалда haад тойбо татахагүй, харин туhалха ушартай: ухаан бодолой, бар хүсэнэй ажал зэргэ хэхэдэ ехэ туhатай ха юм. Ородой агуу ехэ эрдэмтэ академик И. П. Павлов ухаан бодолоо бар хүсэнэй ажалтай холбодог: огородто ажалладаг, велосипедээр ябадаг, бэшэшье юумэ хэдэг байгаа.

Үхибүүдые ажалда hургаха зорилгын табигдахатай хамта, пединститудай студентнэрые ажалда хайшан гэжэ, ямар аргаар hургахаб гэhэн асуудал гарана. Тэдэнэр ерээдүйн сагта багшанар болоод, үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, ажалда hургаха ха юм.

hургуулиие шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ багшанар ехэ үүргэтэй. Эдэмнай hургуулидаа шиидхэхы hуури эзэлдэг бшуу. hуралсалай-хүмүүжүүлгын шанар багшанарhаал дулдыдадаг ха юм. Тиимэhээ hургуулиие хубилган шэнэдхэлгэдэ багшанар нарин нягтаар бэлдэхэ. hургуулиин ажалай бүхы талые бодожо үзэхэ уялгатай. hуралсалай хүдэлмэриие юрэнхы дээрэнь hайжаруулха, ажалда, общественнгоо баялигые арьбадхалгада залуу үетэниие бэлдэхэ зорилго парти, правительствын тезисүүд соо табигданхай. **В. Кудрявцев,** профессор, педагогикын эрдэм ухаанай доктор.

Арадай гэгээрэлые hайжаруулжа, ажалша хүнүүдые бэлдэхэ

Мүнөө бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай Улан-Удэ хотын ажалшад, ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые ажалай амжалтын ор[illegible] байдалда, эдэбхи үүсхэл ехээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Энэншье гайхалтай бэшэ. Арадай гэгээрэлые үндэhөөрнь хубилгаха зорилготойгоор партиин хабаhан хэмжээ-ябуулганууд арадай нэгэнэй hанал бодолдо тааруу, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгэй эрилтэнүүдтэй зохёонхой байна бшуу.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, hүүлэй жэлнүүдтэ Улан-Удэ хотын hургуули, училищи, институдуудтахи hуралсалые арадай ажабайдалда дүтэлүүлхэ зорилготой хэдэн олон хэмжээ-ябуулга бэелүүлэгдэhэн байха. Олонхи hургуулинуудта гар ажалай хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг болоо, мастерской, туршалгын участок гэхэ мэтын ажалай дүй дүршэл hурагшадта олгуулха тусхай газарнуудта практикын хэшээл хэгдэнэ. Машина, техникын талаар үхибүүдтэ дадал олгохо зорилготой горьтой хүдэлмэри ябуулагдажа, зарим hургуулинуудай hурагшад предприятиин цех соо хүдэлэлсэдэг болоо. Үргэн олониитын туhаламжаар hургуулинуудта hуралсалай-материальна база байгуулха, бэхижүүлхэ хэдэн хэмжээ-ябуулга бэелүүлэгдэнэ. Предприяти, эмхи зургаанууд hургуулинуудта элдэб станок, автомашина, электромотор, зэр зэмсэг, материал үгэhэнэйнь ашаар мүнөө хото соохи бүхы hургуулинууд модоор, металлаар юумэ дархалжа байхаар мастерскойнуудтай, физикэ, химии, биологи, машиноведениин хэшээл хэхэ кабинедүүдтэй, hуралсалай-туршалгын участогуудтай болоод байна. Эдэ бүгэдын ашаар hурагшадай политехническэ hуралсал зарим тэды амжалта туйлажа, саашадаа дардам харгыдаа орохо арга боломжо олоод байhаниинь элитэ.

Улан-Удэ хотын hурагшадай барилгын бригаданууд олошоржо, шадал шэнээн соогоо ажал хэхэ арга боломжо үхибүүдтэ олгохын хажуугаар, hургуулинуудай hуралсалай-материальна база байгуулхада ашатай туhатай байhанаа харуулаа. Зарим дунда hургуули дүүргэгшэд аттестадhаа гадна, ямар нэгэн үйлэдбэриин мэргэжэл, разряд абаhан үнэмшэлгэтэй болодог гээшэ.

Гэбэшье hургуулинууд мүнөө хүрэтэр ажабайдалhаа таhаранги байhаар. Ушар нимэhээ ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, арадай гэгээрэлэй хэрэгые шэнэдхэн хубилгахаар манай партиин хараалhаниинь коммунизм байгуулгын шухалын шухала зорилгонуудhаа эшэ үндэhэ абана гэжэ тэмдэглэе.

Дунда эрдэм ололго хоёр шата болгогдон тезисүүд соо хубаагданхай. Долоон жэлэй уялгата hуралсалай орондо ажабайдалтай нягта холбоотой найман жэлэй hургуули бии болгохые мүн лэ дурадхагдана. Энэ —түрүүшын шата гээшэ. hургуулиин hуралсалай уг зорилгые, удхашанар болон шэглэлые ондоо болгоhоной, hуралсал-хүмүүжүүлгые эгсээр hайжаруулhанай удаа найман жэлэй hургуулинууд залуушуулда юрэнхы эрдэмэй эшэ үндэhэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха, тэдэниие гүйсэд политехническэ бэлэдхэлтэй болгохо, ажалда абьяастай, дуратайгаар хүмүүжүүлхэ зорилго бэелүүлжэ шадаха байhандань найдахаар.

Найман жэлэй hургуули дүүргэhэн залуушуул ажал хүдэлмэридэ хабаадажа эхилхэ гэхэ гү, али олоhон мэргэжэл шадабаряа хэрэглэжэ, арадай ажахын, соёл культурын али нэгэн hалбарида хүдэлжэ, ажалша зоной дунда, коллективэй дунда бэеэрээ оролсожо, хүдэлмэриин дүршэл шадабари баянтай болохо, совет арадай ажал, байдалые hайнаар мэдэхэ зэргэтэй гээшэ. Тэрээнhээ гадна найман жэлэй hургуули дүүргэгшэд хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулинуудта гү, али тусхай дунда hургуулинуудта заочноор hуража; дунда эрдэм олохо аргатай. Энэнь—дунда эрдэмэй хоёрдохи шата гээшэ.

Арадай гэгээрэлэй хэрэгые үндэhөөрнь шэнэдхэн хубилгаад байхада, нэгэдэхеэр, найман жэлэй hургуули дүүргэгшэдые ажалтай танилсуулха, хоёрдохёор, хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулинуудые хаа хаанагүй нээхэ тухай асуудалнууд гарана.

Найман жэлэй hургуули дүүргэhэн залуушуулай предприятиин цехүүд соо хүдэлхэ болоходонь элдэб бэрхэшээл тохёолдохо, тэдэнэр наhажаал хүнүүдтэй адли саг соо хүдэлжэ шадахагүй болоно. Ушар иимэhээ **найман жэлэй hургуули дүүргэhэн залуушуулай хүдэлжэ байхаар тусхай цех, участогуудые предприяти бүхэндэ бии болгохо, тэдэнэй наhанда таарyy хүдэлмэриин үдэр тогтоохо** гэhэн hанамжануудые hайшаамаар.

Промышленность болон хүдөө ажахыда хүдэлхэ мэргэжэнги хүдэлмэришэдые олоор бэлдэхын тулада **найман класс дүүргэhэн зарим залуушуулай hуража байхыень ажалай резервын hургуулинуудай база дээрэ мэргэжэл олгуулха техническэ училищинуудые тогтообол зүйтэй** hэн ха. Тэдэ училищинуудта hураhан хүбүүд, басагад мэргэжэлэй разрядтай болохоhоо гадна, юрэнхы дунда эрдэм олохо болоно.

Гадна дунда hургуулинуудые хэдэн жэлэй туршада хото газарнуудаар үлөөгөө haa болохо hэн ха.

Манай республикын ажахын гол hалбаринуудта металл болбосоруулдаг, ой модоной, эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностьда хүдэлхэ шухалын шухала мэргэжэлдэ залуушуулые hургахын тула теоретическэ hуралсал болон үйлэдбэриин практикые зэргэ ябуулдаг байгаа haa таарyy hэн ха гэжэ hанагдана. Тиимэ hургуулинууд үйлэдбэриин базатай байха болохолоороо тусхай промышленна предприятинууд дээгүүр үлэхэ зэргэтэй. Тиигэбэл саашадаа дээдэ hургуулинуудта hураха хүнүүдые таhалдалгүй бэлдэжэ үгэхэ hэн. Гэбэшье мүнөө сагай оршон байдалые харахада, хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай дунда эрдэм олохо сэхэ харгынь хоёр шатын hургуулинууд байха болоно. Ушар нимэhээ хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай, мүн заочно дунда hургуулинуудые хаа хаанагүй нээхэ зорилго бидэнэй урда табигдаад байhаниинь мэдээжэ. Олонхи предприятинууд хэдэн халаантайгаар хүдэлдэг. Тиимэ хадань, үдэшын болон заочно hургуулинуудые нээгээд зогсохо бэшэ, **үдэртөө хүдэлдэг, сезон соо хүдэлдэг hургуулинуудые нээхэ** гэжэ тезисүүд соо заагдаhаниинь ехэ hайшаалтай. Хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай hургуулинуудай хүдэлмэри hурагшадайнгаа ажалhаа haатангүйгөөр, номойнгоо hуралсалhаа хохидонгүйгөөр hураха арга боломжотойгоор эмхидхэгдэхэ болоно. Тэдэ hургуулинуудта hуража ябаhан хүбүүд, басагадые недели соо хоёр-гурбан үдэрөөр ажалhаань сүлөөлдэг байхада яахаб?

Сэхыень хэлэхэдэ, арадай гэгээрэлэй, мүн зарим партийна организацинууд хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай hургуулинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулдаг байhан гээшэ.

hургуулинуудые, hуралсалыень шэнэдхэн хубилгаха, саашадаа арадай гэгээрэлэй асуудалай зүбөөр шиидхэгдэхэ, эрдэмэй эшэ үндэhые үхибүүдтэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха, мүн политехническэ hуралсалые ёhото зам дээрэнь түрүүшын жэлhээ гаргаха хэрэгтэ багшанарые анхаралтайгаар шэлэн абалга шиидхэхы удхашанартай байха. Багшанарые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталда үнэн зүрхэнhөө шүтэнгеэр хүмүүжэхэ хэрэгтэнь онсо анхарал хандуулха шухала. Багшанарай институдуудай хүдэлмэриин уг зорилгые, шэглэлые шэнэдхэн хубилгаха, тэндэ эрдэмэй эшэ үндэhэ узуур үндэhөөрнь гүнзэгыгөөр ойлгонхой, хүдэлхэдөө бэрхэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталда үнэн, ямаршье ажалда шадабаритай багшанарые бэлдэхэ шухала болоо.

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэриие гуримшуулха шухала. Мүнөө манай республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт мүртэй материальна базагүй; дээдэ мэргэжэлтэй эрдэмтэд, багшанараар үсөөн байhан дээрэhээ уялгануудаа гүйсэд дүүргэжэ шаданагүй. **Тус институдай уялгануудые багшанарай институтда даалгажа үгэhэнэй удаа, мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдыень болюулаа haa хамаагүй ха** гэжэ hанагдана.

Гүйсэд эрдэмтэй, мэргэжэлтэй багшанараар республика соохи hургуулинуудаа хангахын тулада багшанарые шэнээр шэлэн абахада яахаб гэhэн hанамжа оруулмаар. Муугаар хүдэлдэг, заадаг, предмедээ халирхайгаар мэдэдэг, багшалха методикоёо хайхардаггүй аад, дипломтой багшанар зарим hургуулинуудта үшөөл дайралдадаг.

Манай орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ, ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ зорилготойгоор парти, правительствын хараалhан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын тулада хотын партийна, советскэ органууд нэгэдэхи, хоёрдохи шатын hургуулинуудые нээхэ газараа тодорхойлхо, хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулинуудые олошоруулха, бүхы hургуулинуудайнгаа hуралсалай-техническэ базануудые бэхижүүлхын тулада ажалшадай, түрэлхидэй, багшанарай, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй hанамжа, дурадхалнуудые хараада абажа, хэмжээ-ябуулгануудые зүбөөр, наринаар түсэблэхэ зорилготой болоод байна гээшэ.

Ц. ДОНДУКОВ, КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДА:

Нюусаар хүдэлмэрилдэг һэн

Залуушуулай нэгэ бригада

Һонирхолтой хөөрөөн

ДЭЭДЭ-ҮДЫН НЮУСА ТИПОГРАФИ

1918 ондо Байгал шадарай аймагууд сагаантанай гарта байгаа. Сагаантанай бузар муухайгаар аашалжа байхада Байгал шадарай ажалшадта ехэ гашуудалтай байдал тохёолдоо һэн. Тиигэжэ сагаантанай хархис ааша тэндэ эхилһэн байха юм.

Хэды тиимэ болобошье, большевигүүд сагаантанай тэмсэлэй һулдахангүй үргэлжэлүүлбэ. 1918 оной һүүлээр Дээдэ-Үдэдэ большевигүүдэй нюуса комитет байгуулагдаа юм. Тэрэ комитет зэбсэгтэ восстани бэлэдхэхэ талаар Байгал шадарай хүдэлмэришэд болон таряашадай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Тиихэдэ Дээдэ-Үдын типографи восстанида арад зониие бэлэдхэхэ хэрэгтэ горьтойхон үүрэг дүүргэһэн байха юм.

Граждан дайнда хабаадагшадтай бэшэгэй харилсаа байгуулһанай, архивай документнүүдтэ шэнжэлэл хэһэнэйнгээ ашаар музейн хүдэлмэрилэгшэд типографиин эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэдые оложо, тэдэнтэй харилсаа тогтоохо арга олоһон байна.

Дээдэ-Үдын типографи сагаантанай гарта байһан арад зондо, мүн сагаан армиин солдадуудта хандаһан нюуса комитедэй хандалга уряануудые хэблэһэн, үнэмшэлгэ бэшэг (паспорт) бэлдэжэ, гансахан Байгал шадарай бэшэ, харин Читэ болон Эрхүүгэй большевигүүдэй нюуса организацинуудые хангаһан байна.

Гэхэтэй хамта типографиин үзэг, валик болон бусад хэрэгсэлнүүдые хулгайгаар гаргажа, нюуса типографи эмхидхэхэ хэрэгтэ туһалхые типографиин комсомолой ячейкэдэ даабари үгтэһэн юм. Тэрэ хүдэлмэридэ Е. А. Лебедев, А. А. Пермякова, Н. И. Алемасов болон бусад хабаадалсаһан байна.

Нюуса типографида хэрэглэгдэхэ бүхы материал Колобки нютаг (Иволгын аймаг) эльгээгдэһэн байна. Тэндэ нюуса типографи ойро зуура хүдэлмэрилһэн байгаа.

Удаа тэрэнь тэрэ типографи Тарбагатай тосхондо байһан партизануудай отрядай главна штабай дэргэдэ абаашагдаа бэлэй. Тэрэ типографида хандалга уряанууд, Бичурын съездын, мүн Прибайкалиин Советүүдэй ЦИК-гэй тогтоолнууд болон бусад шухала документнүүд хэблэгдэһэн байна. Тэдэ бүхы документнүүд «Бостонка-американка» гэжэ 1914 ондо бүтээгдэһэн машина дээрэ барлагдаһан байгаа. Тэрэ машина Улаан-Үдын хизаар ороноо шэнжэлэгэй музейдэ һаяхан асарагдаа. Тэрэ машина һаяар музейдэ экспонат болон табигдахань.

Эдэ бүхы хүдэлмэрине И. А. Кузнецов, Е. В. Лебедев, Н. В. Серова гэгшэдэй хүтэлбэрилһэн байһые музейн хүдэлмэрилэгшэд тодорхойлһон байна.

Нюуса комитедэй партиина документнүүдые хэблэхэ хүдэлмэридэ А. А. Пермякова, Н. И. Алемасов гэгшэд табигдаһан байгаа.

Хариин интервенци болон семеновтоной эзэрхэг зонхилгын жэгшүүритэ жэлнүүдтэ Дээдэ-Үдын нюуса типографи партизанууд хүдэлөөгүй, мүн Байгал шадар восстанида эмхидхэлгэдэ арад зониие элсүүлхэ талаар тон шухала удха шанартай байһан байна.

А. Борисова,
музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

ОРОЛДОСОТОЙ МАЛШАН

Закаменай аймагай «Байкал» колхозой гэшүүд нүхэр Ц. Ц. Цыбиковые ёһотойл хүдэлмэришэ хүн гэжэ мэдэхэ. Юуб гэхэдэ, нүхэр Цыбиков колхозойнгоо правлениин даалгаһан ажалда үнэн сэхээр хандадаг байна. Мүнөө Ц. Ц. Цыбиков 120 толгой залуу мал «Уха Бэлшэр» гэжэ газарта харууһална.

Нүхэр Цыбиков малайнгаа үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээд, харууһалжа байһан үхэрнүүдэйнгээ нэгэшье толгойе гарзада оруулхагүйн түлөө оролдоно.

Б. Шоёнов.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 94 МЯНГАН КУБОМЕТР

Республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта коммунистическэ мүрысөөнэй эршэ шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрнэ. Заиграйн, Хориин, Баргажанай нэлэнхы үргэн тайгын дундуур трактор, машинын хүнхинөөн үдэр, һүнишье замханагүй.

Гансахан Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, сүүдхэ бүхэндэ графигаа хэдэн арбаад кубометрээр үлүүлжэ байна. Энэ леспромхозой модо бэлэдхэлэй Кокээтын пунктынхид жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 7 мянган кубометр модо бэлэдхэн шэрэхэ уялгаяа 20 мянга хүрэтэр дээшэлүүлбэ.

Байгалай леспромхозой Виктор Кичигин, Федор Бурцев гэгшэдэй даадаг комплексно бригаданууд үдэр бүриингөө нормые 25—30 кубометрээр үлүүлдэг болоо. Эдэ бригаданууд мүнөө коммунистическэ ажалай бригадын үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула шэн зоригто ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдээр зоригжоһон республикымнай модошод үнгэрһэн 11 һарынгаа түсэбһөө гадуур 94 мянган кубометр барилгын модо Эхэ ороондоо бэлэглэбэ.

Н. Тюрнев.

Талаантайл һаа, тудалдахаш!

Декабрь һарын 20-һоо 27 хүрэтэр мүнгэ болон эд бараанай шүүбэритэй хоёрдохи лотерейн тираж наадалган үнгэргэгдэхэнь. Энэ тиражда аяар 14 миллион шүүбэри: тэрэ тоодо 13 миллион 900 мянган эд бараанай, 100 мянганай мүнгэн шүүбэри тудаха байна.

Ехэ шүүбэриин тоодо «Волга» гэжэ 50, «Москвич» маркын 100 автомашина, нэгэ квартиратай 100 гэр, 2400 мотоцикл, 250 мотороллер, 1000 пианино, 1500 баян, аккордеон, гармони, 5000 радиоло оролсоно.

Хоёрдохи лотерейн шүүбэри олонтой байһан дээрэһээ манай республикын ажалшад билетүүдые олоор худалдажа абаа. Ноябриин эсэс хүрэтэр 4 миллион 334 мянган түхэригэй билет худалдагдаа.

Билет наймаалган һаяар дүүрэхэнь, худалдан абахаяа яарагты.

М. Халбаев.

РЕПОРТАЖ

Зориһондоо хүрэхэ залуушуул

Халаанай хүдэлмэри үнихэн эхилэнхэй, цех соо хэгдэжэ байһан ажал үргэлжэлүүлэгдэжэл байба. Оньһото механизмуудай хүүсэн дундуур ехэ прессэй хабшуурта табигдаһан детальнуудай наяраан тодоор илгаран дуулдана. Булад рельс дээгүүр нишэ тиишээ һолжоржо байһан кранай бахим бүдүүн дэгээдэ пароходой ехэ-ехэ детальнууд шагтагалагдажа, элдэб станогуудта абаашагдана.

Эдэ бүгэдые гараар хэхэ болоо һаа, хэды ехэ саг, хэды шэнээн хүшэ, хүлһэн гараха гээшэб!

...Механическа цехын участогуудай нэгэндэ Анатолий Шигаевай дааһан слесарьнуудай бригада хүдэлмэрилжэ байба. Энэ бригадынхид комсомол-залуушуулай нэрэ зэргэдэ хүртэһөөр нилээд үнихэнэй, хододоо мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа байна. Харахада дандаа залуухан табан хүбүүд судна жолоододог оньһоной узел хабсаргана.

Бригадын гэшүүн бүхэн хэхэ юумэеэ һайнаар мэдэнэ хэбэртэй. Ямар деталиин аляантай холбогдохо, хаанань хайшан гэжэ дархалагдаха байһыень алданагүй. Бригадир Анатолий Шигаев саарһан дээрэхи зурагаа харан байжа, хүдэлмэридөө тон нарин шалгалта хэнэ. Теэд иигэжэ хүдэлмэрилөөгүйдэ амжалта түйлахань бэрхэтэй ха юм.

...Элдэб татуурга, холбоогоор бүхэлэгдэһэн архагар узелда электрогагнуури хэгдэжэ байба. Георгий Шадановай гартахи хабшууртай нариихан түмэрһөө сэнхир хүхэ дүлэн, сог улаан шэрээдэһэн сасарна.

—Зай, хүбүүд, түрүүшын ээлжээнэй хабсаралга дүүргэбэбди. Нэгэ бага тамхилая,—гэжэ бригадир Анатолий Шигаев нүхэдтөө хандаба.

— Байза, энээхэн шүрэбөө татаадхиһуу,—гээд, комсомол Олег Ильвичев нюурайнгаа хүлһэ аршан байжа шүрэб мушхана.

Слесарь хүбүүд тамхилжа һуухадаашье, ажал хэрэг, абаһан уялгаяа хайшан гэжэ дүүргэхэ тушаа хөөрэлдэнэ.

— Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэгшэд заводоймнай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ эхилээ,—гэжэ эндэ һуугшадай нэгэн хөөрэнэ.—Манайшье бригада тэндэ биил ха.

—Халаанаймнай нормын дүүргэлтэ хэды процент байнаб?

— Зуун ная.

— Багал даа, нүхэд, хоёр зуу хүргэхэ ёһотойбди. Ехэ уялга абажархёод, тэрэнээ дүүргээгүй һаа, зориһондоо хүрэжэ шадахагүй байнабди,—гэжэ бригадирынь бодомжотойхоноор хэлээдхибэ.

—Зүб даа, хэлэһэндээ хүрэхэбди,—гэжэ бэшэнииинь зүбшөөнэ.

Үшөө нэгэ хэды болоод байхада, эдэ слесарьнууд хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлжэ, узелайнгаа хоёрдохи ээлжээнэй детальнуудые хабсаргажа захалба. Хүн бүхэнэйнь хүдэлхые харахадаа, хэрэг ажалдаа нилээд дүршэнхэй, олоной хойно үлэхэгүй хүбүүд гэжэ мэдэхээр даа... Тэдэнэй халаан бүхэнэй хүдэлмэриин дүн харахада, жиир 180—200 процент дүүргэгдэһэн байна.

Нүхэр Шигаевай бригадынхид коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөнэй дэлгэржэ эхилхэдэ, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абаа һэн. «Халаанайнгаа нормые 7 час соо дүүргэхэ, тиигэхэ зуураа, наймадахи часаа ондоо мэргэжэл шудалалгада зорюулха, 3—4 жэл соо бултандаа дунда һургуули дүүргэхэ...»,—гэжэ тэрэ уялга соонь хэлэгдэнэ.

Коммунистическэ ажалай бригада бусадта эрхим жэшээ харуулха ёһотой. Тиимэһээ энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө нилээд оролдожо байнабди. Һаянай нормоёо хоёр дахин дүүргэнэбди. Токарь, харуулдагшын мэргэжэл шудалжа эхилээбди,—гэжэ бригадир Анатолий Шигаев хөөрэнэ.

Улан-Удын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй гараар бүтээгдэһэн олон судна, баржанууд оронойомнай олохон уһан замуудаар тамарна. Нүхэр Шигаевай бригада заводойнгоо коллективэй хамтын хүдэлмэридэ өөһэдынгөө хубитые оруулан, коммунистическэ шэнэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

Зураг дээрэ: энэ бригадын гэшүүд (бригадирынь дундань).

Б. Будаев.

Эдир залуугайнгаа эршэ хүсэ харуулая

РСФСР-эй арадуудай спартакиадын зональна мүрысөөнүүд 1959 оной түрүүшын кварталда эхилхэнь. Республикымнай спортивна бүлгэмүүд тус мүрысөөндэ бэлэдхэжэ эхилбэ. Баскетболоор Улан-Удэ городой түрүү һууриин түлөө мүрысөөн ноябрь һарада үнгэргэгдөө. Тэрээндэ эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй хамта 30 команда хабаадалсаба.

Энэ мүрысөөндэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, зооветеринарна институдуудай, ПВЗ-гэй, «Динамо» бүлгэмэй команданууд бэлэдхэл һайнтай байһанаа элеэр харуулаа. Түрүүшын ээлжээндэ 12 очко абаһан зооветинститудай, 10 очко абаһан багшанарай институдай командануд дахин уулзаа.

Нилээд шанга тулалдаанай һүүлдэ зооветинститудайхид нүгөөдүүлээ 38:32 тоотойгоор илажа, нэгэдэхи һуурида гараа. Багшанарай институдайхид 2-дохи, ПВЗ-гэйхид 3-дахи һуури эзэлээ.

Үдэр ерэхэ бүри республикымнай спортивна бүлгэмүүдтэ ерэхэ спартакиадада бэлэдхэл улам үргэдэжэ байна.

А. Игумнов.

Манайхид МНР-эй шатаршадтай уулзахань

Республикымнай, илангаяа Улан-Удымнай олониитэ Монголой Арадай Республикын, Бурядай АССР-эй шатаршадай наадалга һаяар харахань. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын хэрэгые эрхилхэ комитедэй, республикын шатаршадай секциин уряалаар Монголой шатаршад декабриин 12-то Улан-Удэ ерэхэнь. Хамта 13 бэрхэ шатаршад айлшаар ерэхэ байна. Тэдэнэй дунда 3 эхэнэр бии. Эдэ хоёр командын шатаршад өөһэд хоорондоо нүхэрэй ёһоор уулзаха юм. Мүрысөөн дүрбэн эрьесэдэ арбан хоёр хабтагай дээрэ болохо. Тиимэһээ шатаршан бүхэн наадагшатаяа дүрбэ дахин наадаха байна.

Манай шатаршад: мастерай кандидат Сумкин, бэрхээр наададаг нэгэдэхи разрядай шатаршад: Сампилов, Берсудский, Власов, Могордоев, Галданов, Игумнов, Мункоев, Цыденов, Гармаева, Игумнова, Бадмацыренова гэгшэд республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалха байна.

Һүүлшын жэлнүүдтэ МНР-эй залуушуулай дундаһаа олон бэрхэ шатаршад урган гараа. Жэшээнь, национальна мастернууд—С. Момо, П. Түмэрбаатар, Д. Цэрэндагв, Ц. Жүгдэр, Б. Жамсаран, Ж. Дугар, Чилхасурен, нэгэдэхи разрядай шатаршад Ш. Пурвжав, Инчинхорло (эхэнэрнүүд), Намсарай болон бусад наадаха байна.

В. Мамилов.

57 булган баригдаба

Уула хадаар, ой тайгаар элбэг Закаменай аймагта хэдэн жэлэй саада тээ Баргажанай булган табигдаһан байгаа. Мүнөө тэдэ ехэ олоор үдөө. Нютагай ангуушад жэл бүри олон булга барижа, гүрэндэ тушаана. Очир Будаевич Жигжитов булга барихадаа бэрхэ ангуушан гэжэ суурхадаг. Энэ жэл нүхэр Жигжитов түрүүтэй хамта 6 хүн—Б-Ц. Норбоев, Б. Цыренов, Д. Лыгденов, Ж. Мункуев, Л. Эрдынеев гэгшэд энэ жэлэй агнууриин сезоной эхилэмсээр амаралта абажа агнаад, 57 булганай, 200 гаран хэрмэнэй болон бусад ангай арһа гүрэндөө тушаагаа.

Д. Аюшеев.

Булжуухай һармагшан хоёр

(Басни)

Шэлэ хүбшын оёорто
Шэлбэһэтэ модоной һалаада
Бууяма дулаахан уурхай соо
Булжуухай шубуун байрлаба.
Тэрэ модоной узуурта
Тэрэнги мүшэр шэрдэглээд,
Хэдэр хара һармагшан
Хэзээ бүхэндэ һалабагүй.
Халуун, хүйтэн хабсаржа
Хара һалхин хүлгэбэ,
Уняар үүлэн уймажа
Уһан бороо адхарба.
Хүйтэн бороодо сохюулхадаа
Хүмэдхөө буулгажа дурбиигаад,
Хабиижа байхынь харахадаа
Хайрлаба һармагшанаа Булжуухай:
—Һармагшан нүхэр шимни
Һаруул мэргэн ухаатайш.
Уран хоёр гараараа
Урса өөртөө бүтээгыш...
Хэрүүлхээд тэрээндэнь һармагшан
Хэтэрхэй муугаар аашалжа,
Боро тажаахан Булжуухайн
Бууяма уурхай эбдэбэ.
Туһые хороор харюулдаг
Тулюур иимэ амитад
Үнгэрһэн сагай үлэгдэл соо
Үзэгдөөд байжа магадгүй.

Ц. Бимбаев.

ТҮҮДЭГЭЙ ДЭРГЭДЭ

(Загаһашадай хөөрэлдөөн)

Түүдэгнай Сэлэнгын эгсэ үндэр эрье дээрэ, һагсагар мүшэртэй мойһоной эшэ доро носожо байгаа. Эрье доогуур урдаһан уһан долгилон, бургааһанда уятай байһан онгосыемнай аалиханаар үлгыдэнэ. Хаа-яа загаһадай эндэ тэндэ булгижа, уһа шолд-шалд гүүлэхэнь дуулдана. Манһаа холо бэшэхэнэ байһан нэгэ нуур соо яг баха шарья табижа, шэхэнэй шиир таһалнагүй.

Утаанай амта ороһон шара улаан сай хэды ехээр ууганаб даа! Шараһан, сонгооһон загаһад эдигдэнэ. Үльгэр, таабари, түүхэ, домог, элдэб ушарал тухай хөөрөөн болоно. Удаань тула загаһа спинингээр хахуулидан бариһан тухай хөөрэлдөөн эхилбэ гээшэ. Тиихэдэнь Химнэ, Хүрбэ, Анаа голнуудай тунгалаг уһан һанаанда ороно... Абарга томо загаһа бариһан тухайгаа дурдаан, домоглоон болоно. «Хүн бүхэн нютагаа магтадаг» гэһэндэл, хэн хаана, ямар голдо томо загаһа барял һэм, тэрэнээл магтана.

—Бирагүй юумэ бү хэлсэе! Ангар шэнги загаһатай газар гэжэ юрэдөө байхагүй,—гээд, Иван Павлович хөөрэжэ эхилбэ. —Тэндэ юун гэһэн олон хүн загаһашална гээшэб! Ошоһон хүн хооһон бусадаггүй, олзотойхон лэ харидаг гээшэ. Хахуулида орожо захалан гээ һаань, татажа амжахагүйт!.. Танай эндэхишүүг нэгэ хоёр килограмм тула баригдахагүй ха юм. Нэгэ үдэр соо хэдэн пүүдээр хадари загаһан баригдадаг. Тула үгы гээ гүт? Бүхэли бодо ан шэнги тула бии! Болоһон нэгэ ушарал тухай һанаандаа оруулнаб:

Эрхүүһээ доошо Ангары руу нэгэ зохид газар бии юм. Тэндэ ошожо загаһашалагдагша бэлэй. Хаанаһааашьеб, томо гэгшын тула тэндэ бии болоһон байгаа. Олон хахуулиин ооһор утза татаад арилшадаг байба. Тэрэ томо тулын уһан соо ябахань нэгэтэ бэшэ харагдадаг байгаа. Һүүлынь гэжэ һэльбэ шэнги. Сэхынь хэлэхэдэ, абарга томо амитан байшоо.

Хайшан гэжэ бариха тушаа бодообди. Бодо бодоһоор байтар телефоной утаһанһаа ондоо бүхэ юумэ һанагдаагүй. Нилээд ута кабелиин үзүүртэ томо гэгшын хахуули уяад, хулгана зүүгээд ябаба гээшэбди. Шулуутай харьяын дээгүүр уһан соо онгосоёо якоряар тогтоогоод, хахууляа хаяжа туршаабди. Кабелиин хүрхысэ хахууляа табижа, удаань татажа байтарнай угзаржа мэдээ. Уһанай урадхал худар уруудахада, кабельнай уһан соогуур шууяса татагдаа. Тиигэ тиигэһээр уһанай эрьедэ гаража, ооһоройнгоо үзүүр модоной түгсүүлдэ уяад, гурбуулан татаба гээшэбди. Табиһаар, татаһаар байтарнай хүсөө бууража, эрьедэ туласа ерэхэ баатай болобо. Һүүлэй һүүлдэ, эрье дээрэ татагдан гаража ерэбэ. Гурба метр шахуу ута амитан байгаа. Гэдэһынь гарган гэһээмнай хоёр—хоёр килограмм шэгнүүртэй гурбан зэбгэн гаража ерэһэн байна. Тэрэ тулаяа хубаажа абаа һэмди гэжэ хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

Үнэхөөрөө загаһашан хүнэй хэлээ хада буруу, нэмээжэ хэлээш гэхын аргагүй байгаа. Ангуушад, загаһашад тэрээнһээ байха һонин ушаралтай дайралдадаг гээшэ.

Э. Пильман.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Горнягуудай үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани дээрэ В. Гомулка үгэ хэлээ

ВАРШАВА. (ТАСС). Арадай Польшодо горнягуудай үдэр жэл бүри тэмдэглэгдэдэг юм. Польшын хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани Гливицада декабриин 3-да болоо. ПОРП-гэй ЦК-гэй, правительствын түлөөлэгшэд ПОРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Петр Ярошевич түрүүтэйгээр заседани дээрэ байлсаа. Польшын шахтернуудай һайндэртэ хабаадалсахаяа Польшодо ошоһон Советскэ Союзай, Чехословакиин, ГДР-эй, Англиин делегацинууд мүн лэ байлсаа.

Сугларагшадта халуунаар угтагдан, нүхэр В. Гомулка үгэ хэлэхэдээ парти, правительствын зүгһөө шахтёрнуудые халуунаар амаршалаа. Мүн нүүрһэнэй промышленностиин хүгжэлтэ тухай хэлэһэн байна. Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын дурадхалые ехээр һайшааха зуураа, Европодо эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ энэ дурадхалай ехэ удха шанартай байһан тухай В. Гомулка дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй генеральна секретарь Фернан Винь гэгшын мэдүүлгэ

БЕРЛИН. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй генеральна секретарь Фернан Винь Берлиндэ ерээд байнхай. Тэрэ АДН агентствын түлөөлэгшэдэ декабриин 4-дэ мэдүүлгэ хэхэдээ, Берлинэй асуудал шиидхэхэ талаар Советскэ правительствын гаргаһан үүсхэлые һайшаагаа. Берлинэй амгалан ёһоной город болохоһоо гадна, мүн Германиин амгалан ёһоной орон болохые бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай хүнүүд хүсэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ дайнай гуламтые усадхалгада зорюулагдаһан ямаршье үүсхэлые эб найрамдалда дуратай хүнүүд һайшааха ёһотой гэжэ Винь онсолон тэмдэглээ.

Ядерна бүхы туршалгануудые эсэслэн болюулхын түлөө хүдэлөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала, энэ хадаа уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаpуулха хэрэгтэ түрүүшын горьтой алхам боложо үгэхэ гэжэ Винь хэлээ. Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай Советскэ Союзай, США-гэй, Англиин Женевэдэхи зүблөөн шухала ушар болоно гэжэ Европын, бүхы дэлхэйн арадууд ойлгохо ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ зүблөөн Европын арадуудта илангаяа ехэ удха шанартай, юуб гэхэдэ боннско бундесверые атомна зэбсэгээр хангалга оршон байдалые шахардуу шанга болгоно.

Женевэдэхи зүблөөн хадаа имагтал гансахан үрэ дүн—ядерна зэбсэг туршалгые хэтын хэтэдэ хүсэдөөр болюулха ябадал түйлаха ёһотой гэжэ дэлхэйн олониитэ шууд шанга эрилтэ хэхэ ёһотой гээд ВСМ-гэй генеральна секретарь мэдүүлээ.

ООН-эй генеральна секретарьта Камбоджын правительство бэшэг эльгээгээ

ПНОМ-ПЕНЬ. (ТАСС). Пномпениин радиогой декабриин 4-нэй мэдээсэлэй ёһоор, ООН-эй генеральна секретарь Хаммаршельддэ Камбоджын правительство бэшэг эльгээгээ. Камбоджа Тайланд хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ Тайланд зэбсэгтэ хүсэнүүдээ олоор суглуулжа байна гэжэ энэ бэшэгээрээ мэдээсэһэн байха юм.

Индонезидэхи Голландиин предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай хуули

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Голландиин предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Индонезиин парламентын декабриин 3-да баталан абаһан хуули Индонезиин Республикын газар дээрэ байһан Голландиин бүхы предприятинуудта хамаадаха байна. Эдэ предприятинууд «хүсэдөөрөө гүрэнэй зөөри» гэжэ соносхогдохо юм.

Тус хуулиин ёһоор Голландиин бүхы плантацинууд, промышленна болон малтамалнуудай предприятинууд, портнуудай түхеэрэлгэнүүд, зам харилсаанай хэрэгсэлнүүд, худалдаа наймаанай, страховой компанинууд, тэрэшэлэн банкнууд гүрэнэй мэдэлдэ абтаха юм.

Предприятинуудай эзэдтэ гаргашын түлэлгэ хуулиин ёһоор хараалагданхай. Гэбэшье тус асуудалые правительство парламенттаяа хамта зүбшэн хэлсэхэ байна. Энэ хуулиие дүүргээгүйшүүл шангаар хэһээгдэхэ юм.

Индонезиин экономикодо Голландиин колониальна нүлөө хүсэдөөр усадхаха, Баруун Ирианиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ туһалха зорилгоор энэ хуули гаргагдаа гэжэ правительствын түлөөлэгшэ министр Супраджоги мэдүүлээ.

Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай хэлсээ баталхые уряална

ЖЕНЕВА. (ТАСС). Ядерна зэбсэг буруушаагшадай американска национальна комитедэй делегаци декабриин 4-дэ Женевэдэ ерээ. Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай хэлсээ баталхыень гурбан гүрэнэй Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадагшадые тус делегаци уряалһан байна. «Регль-Д'ор» болон «Феникс» гэжэ суднануудай экипажай гэшүүд делегациин составта оролсоно. Номгон океан дээрэ Америкын атомна бомбонуудай туршагдажа байһан газарта тэдэнэр энэ оной мартда ошожо, иимэ туршалгануудые хэхыень буруушааһан байгаа. Гэбэшье США-гэй засагаархид тэдэниие арестовалһан байха юм. Делегациин гэшүүдэй дүрбэниинь хоёр һарын турша соо түрмэдэ һуугаад гараһан хүнүүд юм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00907. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4727.